

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

Aspekt Publishing, Taunton,
MA, United States of America

Integration processes in global economy

Collective monograph

The monograph is included in scientometric database RSCI

Aspekt Publishing of Budget Printing Center,
Taunton, MA, United States of America,
2017

**Aspekt Publishing of Budget Printing Center,
Taunton, MA, United States of America**

Integration processes in global economy

Science editor:

Droblyazko S.I.

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Professor of RANH

Reviewers:

Dr. Jerald L. Feinstein

DeVry University - Engineering Dean (Denver, Colorado, USA)

Andris Denins

*Dr.oec., Professor, Faculty of Economy and Management,
University of Latvia (Rīga, Latvia)*

Integration processes in global economy: Collective monograph. - Aspekt Publishing, Taunton, MA, United States of America, 2017.- 112 p.

ISBN 978-0-9942661-6-3

Collective monograph is published as part of crosscutting theme of the research, «Formation and improvement of the mechanism of sustainable development of economic systems» (number of state registration 0114U006192).

Theoretical and applied principles for the mechanism of sustainable development and management of economic systems formation, based on domestic and foreign specifics have been considered in the collective monograph. Specific character of mechanism of sustainable development of economic systems at the state level, sector, industry and enterprise formation has also been investigated. Mechanism of social and economic enterprises' development has been analyzed.

Collective monograph is intended for politicians, scientists, entrepreneurs, teachers, postgraduate students, students and anyone interested in the issues of formation the mechanism of effective regulation of enterprise economic activity.

ISBN 978-0-9942661-6-3

© 2017 Copyright by Aspekt Publishing
of Budget Printing Center

© 2017 Authors of the articles

© 2017 All rights reserved

CONTENT

Arsenyev Y.N., Minaev V.S., Alimov M.A., Davydova T.Yu. INTEGRATION OF THE SPHERES OF ECONOMICS, MANAGEMENT, RIGHTS, EDUCATION, CULTURE AND RELIGION ON THE BASIS OF SYNERGETICS, INNOVATIONS, INTELLIGENCE, MANAGEMENT OF QUALITY AND KNOWLEDGE, SECURITY AND RISK	4
Бабій Ю.С. РОЛЬ БЮДЖЕТУ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	40
Балацька Н. Ю., Каленік К. В. СТАНДАРТИ ОБСУГОВУВАННЯ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ: ПРИНЦИПИ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НА ПРИКЛАДІ РЕСТОРАНУ «ЧЕМОДАН» м. ХАРКІВ.....	54
Блага В.В., Каплун А.Г, Татарська А.С. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРОЦЕСУ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ, ЩО НЕОБХІДНА ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ У ВНУТРІШНІЙ СПІЛЬНИЙ РИНОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	67
Salashenko T. ENERGY SECURITY IN UKRAINIAN GAS SECTOR: MEDIUM-TERM PRIORITIES OF INNOVATION ACTIVITY.....	77
Чернікова І.Б., Гладій І.О. ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА.....	95

Чернікова І.Б.,

кандидат економічних наук, професор

Харківський державний університет харчування та торгівлі, Україна

Гладій І.О.

кандидат економічних наук, доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що законодавчо закріплені в Україні, є базою для створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та формування звітності. Однак, варто зазначити, що вони враховують інтереси зовнішніх користувачів і майже не придатні для обґрунтування та прийняття ефективних управлінських рішень внутрішніми користувачами звітності, що зумовлює необхідність у їх вдосконаленні та доповненні. В реаліях українського економічного середовища, актуальними є теоретичні і практичні розробки, що спрямовані на вдосконалення наукової концепції формування управлінської звітності, а також вироблення механізмів, що дозволять адаптувати її в практику вітчизняних підприємств.

Теоретичні аспекти процесу формування управлінської звітності на підприємствах різних видів економічної діяльності розкрито в працях українських і зарубіжних науковців: П.Й. Атамаса, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, Н.М. Грабової, К. Друри, Р. Ентоні, О.В. Карпенка, Т.П. Карпової, О.В. Лишиленка, Е. Майєра, Д. Міддлтона, Л.В. Нападовської, Г.В. Нашкерської, П.П. Немчинова, Б. Нідлза, С.Н. Ніколаєвої, І.Б. Садовської, В.І. Савича, В.В. Сопка, І.Д. Фаріона, П.Я. Хомина, М.Г. Чумаченка та ін.

Справедливо стверджує Голова С.Ф., що предметом бухгалтерського обліку є ретроспективні та перспективні параметри господарської діяльності підприємства, а система бухгалтерського обліку має бути гнучкою, щоб забезпечити різноманітні інформаційні потреби зовнішніх і внутрішніх користувачів [2]. Нападовська Л.В. підтверджує, що важливою умовою створення на підприємстві ефективної системи внутрішньої звітності є детальне вивчення завдань, які вирішують менеджери на різних рівнях управління та

виявлення інформаційних потреб, які залежать від повноважень щодо прийняття конкретних управлінських рішень [7]. Отже, інформація управлінської звітності необхідна для прийняття управлінських рішень з питань, що стосуються оцінки діяльності центрів відповідальності менеджерами вищих рівнів; виявлення тенденцій розвитку центрів відповідальності; недоліків і позитивних моментів в їх діяльності. У цьому зв'язку про ведене дослідження є надзвичайно актуальним.

Метою дослідження виступило висвітлення теоретичних положень формування управлінської звітності про фінансовий стан підприємства.

Управлінська звітність – це основа проведення управлінського аналізу діяльності, а отже найважливіший елемент управлінського обліку. На її основі можна дати загальну оцінку результатів діяльності центрів відповідальності, робити висновок про ступінь досягнення ними мети, що була поставлена, та про правильність оперативних коригувальних рішень (табл. 1).

Метою складання управлінської звітності є задоволення інформаційних потреб адміністративно-управлінського персоналу шляхом поєднання вартісних та кількісних показників, які дозволяють оцінювати та контролювати, прогнозувати та планувати діяльність центрів відповідальності або окремі напрямки їх діяльності. Зазначена мета обумовлює періодичність та формати управлінської звітності [1]. Точність й об'єм наведених даних залежать від організаційно-технологічних та економічно-господарських особливостей, які властиві господарюючому суб'єкту. У зв'язку з цим розробка форматів внутрішньої звітності про фінансовий стан є головним завданням підприємства.

При формуванні системи управлінської звітності потрібно визначити форму, термін надання звітності та відповідальних за його складання; скласти схему формування управлінських звітів, визначити власників вихідної інформації; визначити відповідального координатора; визначити користувачів інформації та форму, в якій вона буде їм надаватися.

Під формою управлінської звітності можна розуміти систему облікових і розрахункових показників, що характеризує стан елемента внутрішньої

звітності, яка представлена в певному форматі відповідно до внутрішніх регламентів.

Таблиця 1

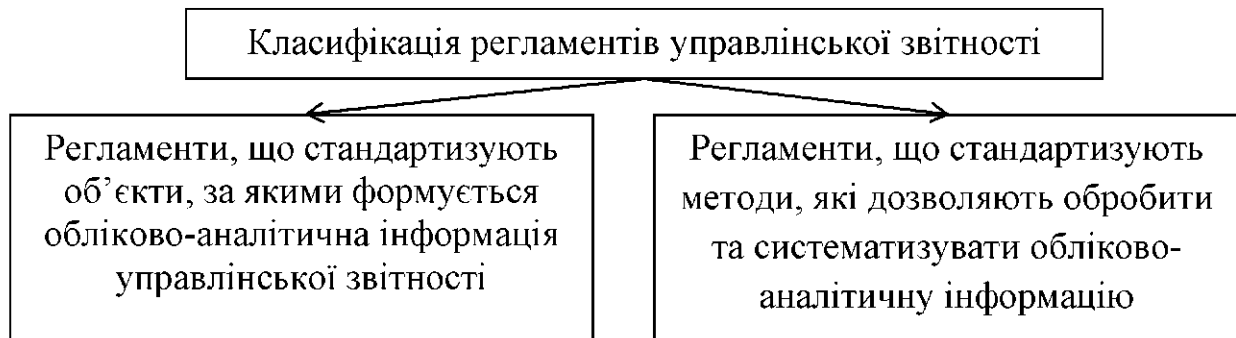
Основні характеристики управлінської та фінансової звітності

Управлінська звітність	Фінансова звітність
Конференційна	Оприлюднюється
Не регулюється законодавчими актами	Підпорядковується законами і стандартам
Призначена для прийняття управлінських рішень	Призначена для використання зовнішніми користувачами
Складається з урахуванням минулого, поточної і майбутньої діяльності	Оперує ретроспективними даними
Інформація подається відповідно до ситуації і в зрозумілій формі, деталізовано	Розкриває лише загальну інформацію
Розробляється самостійно підприємством для потреб бізнесу	Є вимогою законодавства
Підприємство може вибрати неформалізовану управлінську систему звітності	Має форми, встановлені ззовні
Система управлінської звітності існує на кожному підприємстві	Є обов'язковою для кожного підприємства
Є доступною в режимі реального часу, або подається з мінімальною затримкою	Подається зі значною затримкою в часі

При розробці системи внутрішніх регламентів управлінської звітності доцільно докладно описати предмет облікових операцій, нестандартні ситуації, навести конкретні приклади, адже чим детальніше описується обліковий процес, тим менше виникає проблемних ситуацій в процесі функціонування системи облікового забезпечення прийняття рішення [9]. Однак при розробці регламентів слід нормувати тільки ті облікові процедури, які не відповідають діючим на підприємстві стандартам. Таким чином, регламенти формування облікової інформації внутрішньої управлінської звітності слід представити таким чином (рис. 1).

Елемент управлінської звітності – це узагальнена сукупність об'єктів, інформація з яких відображається в бухгалтерській управлінській звітності. З позиції використання системного підходу існує необхідність розширення складу елементів бухгалтерської управлінської звітності: крім активів,

зобов'язань, капіталу, доходів та витрат, які традиційно розглядаються як елементи звітності, додатково до їх складу можуть бути включені трудові ресурси, результати інвестиційної діяльності та зовнішнє середовище підприємства.

Рис. 1. Класифікація регламентів управлінської звітності

Як показує практика ведення управлінського обліку, управлінську звітність можна розбити на три блоки:

- ✓ управлінська звітність про фінансове становище, результати діяльності та зміни фінансового становища підприємства;
- ✓ управлінська звітність за ключовими показниками діяльності;
- ✓ управлінська звітність про виконання бюджетів підприємства.

Для нормального функціонування інформаційної системи важливим є вирішення проблеми цінності та корисності даних, що одержуються, оскільки вони мають різне значення. Для процесу регулювання цінною є інформація, за допомогою якої досягається необхідний ефект в потрібний час. Вона корисна незалежно від часу реєстрації, поступово її цінність втрачається, але корисність зберігається [11]. Таким чином, управлінська звітність виступає поєднанням елементів як фінансової, так і нефінансової звітності підприємств. Нефінансова (управлінська) звітність – це інструмент соціально відповідального бізнесу, який надає інформацію про вплив підприємства на суспільство, економіку та навколишнє середовище, описуючи діяльність підприємства у відповідному суспільному контексті [10].

Принципи організації управлінської звітності визначаються специфікою діяльності економічного суб'єкта, а також особливостями роботи конкретного

підрозділу організації, що зумовлює важливість принципу відособленості (орієнтація на центри відповідальності). Від якісних характеристик управлінської звітності для прийняття рішень в значній мірі залежить фінансовий стан, економічний потенціал і ефективність розвитку господарюючого суб'єкту. Аналогічно формам бухгалтерської фінансової звітності формування управлінської звітності має ґрунтуватися на системі принципів, які можна поділити на три групи:

- ✓ принципи, що визначають теоретичну основу управлінської звітності;
- ✓ принципи, що визначають склад і структуру управлінської звітності;
- ✓ принципи, що визначають порядок складання управлінської звітності [6].

До першої групи принципів можна віднести: системність, науковість, існування рівноваги облік часової вартості грошей, технологічність, незалежність, професійне судження, інтегровану інформаційну базу.

Друга група об'єднує принципи: корисності, достатності, закінченості, стислості, якісної суттєвості, наступності та порівнянності даних, індивідуальності зрозумілості, наочності та аналітичності, адресності.

До принципів третьої групи можна віднести принципи: достовірність, послідовного застосування облікової політики, пріоритету змісту над формою, інтегрованої інформаційної бази, конфіденційності, професійної думки.

Загалом система управлінської звітності використовується для: оцінки фактичного виконання запланованих показників діяльності; продуктивності роботи окремих центрів відповідальності; підготовки інформаційних масивів, необхідних для прийняття управлінських рішень; налагодження комунікативних відносин в межах підприємства. Вимоги до звітності підприємства обумовлені особливим призначенням і специфічними рисами кожного з видів.

До управлінської звітності можна виставити такі вимоги: своєчасність подання звітності, конкретність та доступність звітної інформації, об'єктивність і порівнянність звітних даних, економічність (витрати на складання звітності не повинні перевищувати ефекту від її використання), зрозумілість. Крім

зрозумілості, управлінська звітність повинна містити значиму інформацію тобто її не можна перевантажувати непотрібними даними. Корисність інформації також виступає одним із головних чинників формування облікового забезпечення прийняття рішення. Всі показники, що характеризують якість управлінської звітності про фінансовий стан, можуть бути класифіковані за кількома ознаками:

1) по порядку формування оцінки якості інформації звітності – суб'єктивні показники та об'єктивні показники.

2) за стадіями формування управлінської звітності:

➤ показники, що характеризують якість регламентів формування інформації внутрішньої звітності;

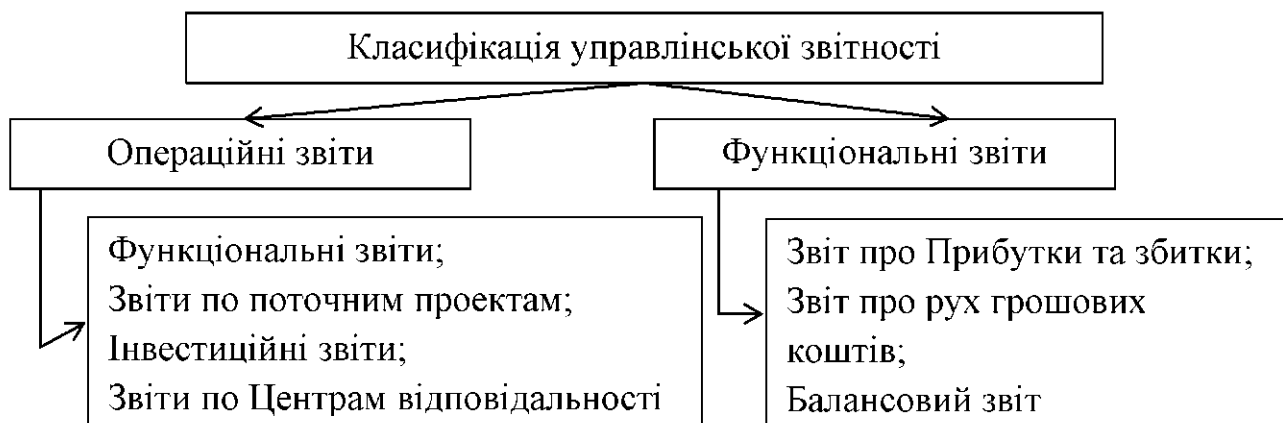
➤ показники, що характеризують якість структури форм і форматів управлінської звітності;

➤ показники, що характеризують якість складання управлінської звітності;

➤ показники, що характеризують якість подання управлінської звітності.

3) за характером показників, за допомогою яких здійснюється оцінка якості інформації управлінської звітності – фінансові показники та нефінансові показники [5].

Використання показників, що характеризують якість бухгалтерської управлінської звітності про фінансовий стан, заснованих на об'єктивних і суб'єктивних умовах, дозволить виявити шляхи підвищення якості інформаційної бази прийняття управлінських рішень. Перед початком роботи над форматами управлінської звітності слід, на наш погляд, сформувати класифікатор звітності. Кожне підприємство розробляє управлінську звітність, орієнтуючись насамперед на свої потреби в управлінській інформації. З одного боку, не маючи всієї інформації, керівництво підприємства не зможе приймати зважених рішень, з іншого – якщо інформації забагато, то менеджеру складно виділити найважливіші дані, які надають найбільший вплив на розвиток підприємства. Представимо класифікацію управлінської звітності на рис. 2.

Рис. 2. Класифікація управлінської звітності підприємства

За змістом інформації управлінська звітність поділяється на комплексну, тематичну та аналітичну.

Комплексна управлінська звітність надається, як правило, за місяць або інший звітний період (квартал, шість місяців) та містить інформацію про виконання планів й використання ресурсів за період, про доходи та витрати за центрами відповідальності, про виконання бюджету витрат, рентабельності, рух грошових коштів та інших показників для загальної оцінки і контролю [11].

Тематична управлінська звітність подається у випадку виявлення відхилень за основними показниками діяльності підприємства, наприклад, обсяг реалізації, витрати на виробництві, недоставка за угодою тощо.

Аналітична управлінська звітність формується лише за запитами керівників і містить інформацію, що розкриває причини і наслідки результатів господарювання за окремими ділянками.

За формами подання управлінську звітність можна складати у табличній, графічній або текстовій формі.

Таблична форма подання звітності є, без сумніву, найбільш прийнятною для її користувачів. Основна частина звітної інформації виражається цифровими показниками, які найзручніше представити в табличній формі. В той же час, до звіту може бути додана записка з коментарями та розкриттям основних показників.

Графічна форма більш наочна, але не слід перевантажувати графіки зайвою цифровою інформацією; тобто не потрібно прагнути вмістити в один

графік всю наявну інформацію. Відображення більшої кількості показників в даній формі ускладнює її сприйняття.

Текстова форма подачі інформації прийнятна в тих випадках, коли відсутні цифрові дані або їх обсяг незначний; потрібно детально пояснювати взаємозв'язок і значення, що представляється. Текстові звіти часто складають на додаток до звітів, складеним в табличній або графічній формі.

Формування бухгалтерської управлінської звітності про фінансовий стан має містити об'єктивний компонент – господарську діяльність підприємства (об'єкти і процеси), суб'єктивний компонент – споживачів інформації та співробітників бухгалтерської служби, відповідальних за формування звітності; принципи формування управлінської звітності, і регламенти, що виступають основою організаційного забезпечення системи управлінської звітності.

Основні проблеми в підготовці управлінської звітності пов'язані з відсутністю загальних рекомендацій щодо формування системи звітних показників та інформаційної бази для їх формування, що ускладнює розробку внутрішнього положення щодо управлінської звітності підприємства, а також створення програмних продуктів по автоматизації процесів її складання. Щоб систематизувати процес підготовки управлінської звітності, у внутрішній системі управління слід чітко визначити джерела даних для отримання кожного звітного показника, навіть із посиланням на конкретні бухгалтерські рахунки [9]. Таким чином буде сформований запит на необхідну управлінським службам облікову інформацію про майно, зобов'язання та господарські процеси, що допоможе встановити ступінь її деталізації на рахунках аналітичного обліку. У такому ж порядку формується запит на корисну управлінським службам планову, нормативну, фінансову та іншу інформацію.

Терміни, періодичність надання внутрішньої управлінської звітності - питання індивідуальне. Однак загальним критерієм періодизації складання звітності є задоволення внутрішніх користувачів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

При формуванні управлінської звітності можливо використовувати

різноманітні джерела, які задовольняють потреби користувачів. На відміну від інших звітних форм управлінська звітність формується на основі інформації, що призначена для складання інших форм звітності, так і на основі спеціальних інформаційних джерел. Управлінська звітність відноситься до узагальнюючих форм та повинна будуватися на аналогічних джерелах інформації, що і інші форми звітності.

Таким чином, форма звітності може складатися з одного і більше розділів. Розділ форми управлінської звітності – це система взаємопов'язаних показників, що характеризують окрему сторону об'єкта системи управління. Формат управлінської звітності – це спосіб розташування показників звітності, що дозволяє більш своєчасно та оперативно задовольняти потреби внутрішніх користувачів в інформації про стан об'єктів управління. При цьому джерелом цієї інформації для складання управлінської звітності є різні складові, що знаходяться за межами системи бухгалтерського обліку, що спричинює використання розширеної інформаційної бази підприємства та інших додаткових джерел.

Література:

1. Бухгалтерская отчетность в системе учетной информации: ее состав, качественные характеристики и задачи: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://buhuchet-info.ru/buhgalterskiy-balans/559-buhgalterskaya-otchetnost-v-sisteme-uchetnoy-informatsii-ee-sostav-kachestvennie-harakteristiki-i-zadachi-.html>. – Назва з екрана
2. Голов С.Ф. Теорія багатоцільового бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. - №4. – С.3-13.
3. Іваненко В.О. Систематизація наукових досліджень з проблем звітності підприємства [Текст] / В. О. Іваненко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2009. – № 8. – С. 44–51.
4. Король С.Я. Управлінська звітність: сутність і алгоритм формування / С.Я. Король // Бізнес Інформ. – 2014. – № 7. – С. 325–331
5. Кузнецова С. А. Інтегрована управлінська звітність: глобальні виклики та локальні рішення в епоху ноосфери / С. А. Кузнецова // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1(7). – С. 270–279.
6. Матюха Н. Н. Организация формирования управленческой отчетности подразделений предприятия / Н. Н. Матюха // Новая экономика. — 2013. — № 2 (62). — С. 161-167.

7. Нападовська Л. В. Управлінський облік [Текст] : підруч. / Л. В. Нападовська. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 648 с.
8. Палий В. Ф. Организация управленческого учета / В. Ф. Палий – М. : Бератор Пресс, 2003. – 224 с.
9. Слободняк И. А. Регламенты формирования информации внутренней бухгалтерской отчетности / И.А. Слобдяник // Международный бухгалтерский учет. — 2011. — № 11. — С. 21-30.
10. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством / В. В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с
11. Управленческая отчетность: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.1cashflow.ru/upravlencheskaya-otchetnost-formy-i-primer-sostavleniya>. – Назва з екрана
12. Хомин П.Я. Формування звітності в підсистемах управлінського, фінансового й податкового обліку : [монографія] / П.Я. Хомин. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 350 с.

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

Aspekt Publishing, Taunton,
MA, United States of America

Integration processes in global economy

Collective monograph

Copyright © 2017 by the authors
All rights reserved.

WARNING

Without limitation, no part of this publication may be reproduced, stored, or introduced in any manner into any system either by mechanical, electronic, handwritten, or other means, without the prior permission of the authors

Edited by the authors.

ISBN 978-0-9942661-6-3

Published by: Aspekt Publishing
of Budget Printing Center
40 Weir Street, Taunton, MA 02780
United States of America